

FAUSKE KOMMUNE

Tilleggsinnkalling for Formannskap

Tid: 21.03.2024 kl.: 09:00 - 18:00

Sted: Kommunestyresalen, administrasjonsbygget

Eventuelle forfall meldes på telefon 901 87 192

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Vi ber om at sakspapirer ikke kastes etter møte, da møteprotokoll fra møtet kun vil inneholde innstilling og vedtak i sakene.

Merknader til møtet:

Befaring Blålysbygget kl. 09.00.

Orientering fra Salten Brann og Salten IUA

Ståstedsanalyse oppvekst og opplæring kommer i tilleggssinnkalling.

SAKSLISTE: - MØTE NR 2/2024

Sak nr.	Sakstittel
042/24	Referatsaker i perioden

Fauske, 21.03.24

Marlen Rendall Berg
Ordfører

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 24/5893	
	Arkiv sakID.: 24/648	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen
Sak nr.		Dato
042/24	Formannskap	21.03.2024

Referatsaker i perioden

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Dokumentene tas til orientering.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FAUSKE KOMMUNE
Postboks 93
8201 FAUSKE

Saksbehandler, innvalgstelefon
Kai Andre Blix, 75547906

Lovlighetskontroll - årsbudsjett 2024 og låneopptak - Fauske kommune

Det vises til Fauske kommunes oversendelse av årsbudsjett 2024, økonomiplan 2024-2027 med tilhørende dokumenter mottatt 16.01.2024.

Statsforvalteren har gjennomført lovlighetskontroll av Fauske kommune sitt budsjettvedtak for 2024, sak 125/23.

Kommunelovens § 14-4 sier at økonomiplan og budsjett skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Lovlighetskontrollen viser at Fauske kommune ikke har vedtatt årsbudsjett for 2024 i balanse.

Fauske kommune sitt årsbudsjett for 2024 er i strid med kommuneloven § 14-4 og ansees som ulovlig.

Statsforvalteren godkjenner følgende låneopptak i 2024:

- Ramme for låneopptak til investeringer på inntil kr 56,4 mill. kroner
Ubrukte lånemidler kommer til fratrekk i låneopptaket.
- Av dette utgjør lån til videreformidlingslån 40 mill.kr. Investeringslån 6,4 mill.kr. og VA-investeringer på 10 mill.kr.

Sakens bakgrunn

Fauske kommune er omfattet av ordningen om betinget godkjenning og kontroll (ROBEK) i h.h.t. kommunelovens § 28-1, a, c, og d. Fordi kommunen er i ROBEK skal Statsforvalteren kontrollere lovligheten av kommunens vedtak av årsbudsjett, jfr. kommuneloven § 28-3 første ledd. Vi skal også godkjenne ramme for låneopptak, jfr. kommunelovens § 28-3.

Lovgrunnlag

Statsforvalteren skal føre lovlighetskontroll etter kommuneloven § 27, og på denne bakgrunn skal det tas stilling til om vedtaket

- a) *har et lovlig innhold*
- b) *er truffet av noen som har myndighet til å treffe slikt vedtak*
- c) *har blitt til på lovlig måte.*

Det er bare de forvaltning- og offentligrettslige sider ved en avgjørelse som er gjenstand for lovlighetskontroll. Statsforvalteren har ikke myndighet til å overprøve kommunens utøvelse av det frie skjønn. Verken kommunens politiske vurderinger eller hensiktsmessigheten av en avgjørelse er gjenstand for statsforvalteren sin kontroll.

Statsforvalteren har heller ikke myndighet til å treffe nytt vedtak i saken. Dersom vi finner at det er gjort feil som fører til at vedtaket er ugyldig, opphever vi vedtaket og sender saken tilbake til kommunen for helt eller delvis ny behandling.

Kapittel 14 i kommuneloven tar for seg økonomibestemmelsene og herunder formalkravene til årsbudsjett og økonomiplan.

Statsforvalterens vurdering

Innledende bemerkninger

Kommunestyrets budsjettvedtak er i utgangspunktet endelig og bindende. Statsforvaltningens lovlighetskontroll er ingen godkjenningsprosess som må være fullført før budsjettvedtaket kan settes ut i livet.

Lovlighetskontroll er en undersøkelse av om budsjettets innhold er i samsvar med gjeldende lovfestede og ulovfestede rettsregler. Uten at det har betydning for lovlighetskontrollen av budsjettet, blir også økonomiplan og tiltaksplan vurdert på grunn av de nære sammenhengene som er mellom disse plandokumentene.

1. Om avgjørelsen har et lovlig innhold

1.1 - Generelt

En lovlighetskontroll av budsjett og økonomiplan er forutsatt å understøtte balansekravet til økonomiplanen og årsbudsjettet, jfr. kommuneloven §14-10 første til femte ledd. Dette innebærer at kommunen planlegger sin virksomhet med basis i realistiske inntektsanslag.

Lovlighetskontrollen av budsjett- og økonomiplanens utgiftsside er særlig knyttet til avdrag på lån, pliktig inndekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet og udekket beløp i investeringsregnskapet etter reglene i kommuneloven §§ 14-11 og 14-12.

Fauske kommune har i forbindelse med årsbudsjettet ikke vedtatt finansielle måltall (økonomiske handlingsregler), noe som er i tråd med de plikter som kommunestyret har etter kommuneloven § 14-2c.

Fauske har ikke vedtatt noen finansielle måltall for økonomiplanperioden, annet enn at de ikke skal øke gjeldsgraden i perioden. Lån til VAR og lån til videre utlån kan tas opp etter vedtatt investeringsbudsjett. De har også et vedtatt et måltall om 5 % i netto driftsoverskudd i 2034. Det viktigste er at de finansielle måltallene gjenspeiler hvilke tiltak som må til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling i Fauske kommune, ved at det utøves politisk handlekraft og fokus på gjennomføring av økonomiplan og tiltaksplan. De finansielle måltallene må fastsettes av Fauske kommune ut fra kommunens økonomiske situasjon, slik at de kan bruke de finansielle måltallene som en del av styringsverktøyet.

1.2 Driftsbudsjettets inntekter, utgifter og driftsresultat

En sentral forutsetning for at en kommunes økonomi skal utvikle seg tilfredsstillende, er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst samtidig som en klarer å opprettholde et netto driftsresultat (handlefrihet) av en viss størrelse.

Kommunestyret skal etter kommuneloven §14-1 sørge for at kommunens økonomi forvaltes slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Dette er et grunnleggende krav til økonomiforvaltningen og kommunestyrets ansvar. Kommuneloven § 14-4 fjerde ledd sier at økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Kommunestyret har en plikt til å prioritere og fastsette bevilgninger slik at budsjettet fremstår som realistisk og er i balanse. Kommunens budsjettering av driftsutgifter skal bygge på skjønn og anslag som kommunen mener er realistiske.

Statsforvalter merker seg at kommunestyret i budsjettvedtaket i desember 2023 øker årlige driftsutgifter med tiltak som ikke er å anse som lovpålagte oppgaver for en kommune å løse.

Slik det kommer frem av budsjettvedtaket, skal nye driftstiltak finansieres med forutsetning om økte inntekter og ikke gjennom omfordeling og prioritering av tiltak innen rammen av kommunens sikre driftsinntekter. Inntekter fra blant annet havbruksfond og kraft er usikre inntekter som varierer fra år til år.

Statsforvalteren merker seg også at kommunestyret ikke har benyttet handlingsrommet som kunne gitt kommunen høyere eiendomsskatteinntekter. Slik det kommer frem av vedtatt tiltaksplan, har Fauske kommune fremdeles store økonomiske utfordringer som må løses.

Statsforvalteren vil bemerke at anslaget på de frie inntektene for Fauske kommune for 2024, det vil si rammetilskudd og inntekt av skatt på formue og inntekt, er anslått noe høyere enn KS prognosemodell (pr okt. 2023), i økonomiplanperiode er disse inntektene vesentlig høyere. Fauske kommune kan ikke budsjettere med usikre skatteinntekter som kan komme ved slutten av året. Det er viktig at kommunen følger med på oppdaterte anslag for de frie inntektene og gjennomfører budsjettreguleringer dersom nødvendig.

Fauske kommunestyre **har ikke** vedtatt årsbudsjett for 2024 etter kravene i kommunelovens § 14-4.

Fauske kommune øker sitt driftsbudsjett med 71,7 millioner kroner i forhold til budsjett i 2023, og i økonomiplanperioden 2024-2027 øker driftsutgiftene i snitt på 18,1 % hvert år.

Ut fra siste avlagte regnskap (2022) er det akkumulerte merforbruket på 18,3 mill.kr. Budsjettet for regnskapsåret 2023 la opp til et merforbruk på 31,7 mill. kroner. Det vedtatte budsjettet for 2024 viser at Fauske kommune sitt merforbruk øker med hele 31,4 mill. kroner. Akkumulert merforbruk vil da etter budsjettåret 2024 være på 83,8 millioner kroner. Dette er en bekymringsfull utvikling. Vi har her ikke hensyntatt det endelige regnskapet for 2023, da dette ikke er endelig vedtatt.

Årsbudsjettet 2024 oppfyller dermed ikke balansekriteriet i kommuneloven § 14-4 fjerde ledd. Videre er det ikke for 2024 budsjettet med noe inndekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk, jfr. Kommuneloven § 14-10 tredje ledd.

Likviditeten er sterkt påvirket av den økonomiske situasjonen. Statsforvalteren godkjente 31.10.2023 kommunestyrets vedtak om at Fauske kommune kunne videreføre likviditetslån (kassakreditt) på 240 mill.kr.

Handlefriheten er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger, herunder også avsetning til inndekning av tidligere års merforbruk. Fauske kommune har merforbruk som skal inndekkes og dermed reelt ingen handlefrihet.

Opparbeidet gjeld må tilbakebetales, samtidig som Fauske kommune, i likhet med mange andre kommuner i Nordland, må planlegge med demografiske endringer. Ut fra SSBs beregninger vil befolkningsgrunnlaget i Fauske gi høyere andel eldre enn barn. Fauske kommune må derfor planlegge for slik endring, samtidig som den økonomiske ubalansen må håndteres. For å oppnå dette kreves det budsjett disiplin og fokus på gjennomføring av den vedtatte tiltaksplanen.

1.3 ROBEK-situasjon og inndekning av tidligere års merforbruk

Beløp i 1000 kr

	Tiltaksplan budsjett 2024		
	Mer-/mindreforbruk	Oppsamlet merforbruk	
2021	11 962	-84 422	Regnskap 2021
2022	63 720	-20 702	Regnskap 2022
2023	-31 692	-52 394	Opprinnelig budsjett 2023
2024	-31 478	-83 872	Økonomiplan 2024-2027
2025	-4 002	-87 874	Økonomiplan 2024-2027
2026	9 791	-78 083	Økonomiplan 2024-2027
2027	16 962	-61 121	Økonomiplan 2024-2027
2028	20 000	-41 121	
2029	20 000	-21 121	
2030	20 000	-1 121	
2031	25 000	23 879	
2032	30 000	53 879	
2033	40 000	93 879	
2034	50 000	100 000	

Tiltaksplanen presentert i budsjett 2024 er en videreføring av vedtatt tiltaksplan fra budsjett 2023, oppdatert med budsjett for økonomiplanperioden 2024-2027.

Tiltaksplanen viser at Fauske kommune ikke vil slutte å opparbeide merforbruk før regnskapsåret 2026. Fra dette tidspunktet vil kommunen starte inndekning av tidligere års oppsamlede merforbruk. Dette innebærer en forskyvning fra tiltaksplan vedtatt i 2023 og innebærer at kommunen ikke kan forventes utmeldt av ROBEK før tidligst etter 2031.

Fauske kommune har innlemmet tiltaksplanen i økonomiplandokumentet, noe som har bidratt til et godt styringsdokument for kommunen. Kommunen er i gang med en omstillingsprosess som så langt har medført en positiv utvikling i driften. Økte rentekostnader har imidlertid medført et større merforbruk enn antatt i budsjettet.

1.4 Låneopptak

Kommunestyret har fattet følgende vedtak om lån for 2024:

«Det vedtas et samlet bruk av lånemidler for budsjettåret 2024 på kr 56.433.000, -, herav kr 6.433.000, - i nye lån til ordinære investeringer, kr 10.000.000, - til selvfinansierende investeringer og kr 40.000.000, - i nye formidlings lån.»

Kommunen må vurdere i hvilken grad investeringene er nødvendig for kommunen å gjennomføre, sett hen til kommunens økonomiske situasjon.

Statsforvalteren godkjenner lånerammen for investeringer i 2024 på inntil kr 56.433.000, - (eventuelle ubrukte lånemidler kommer til fratrukk). Fordelt på formidlings lån på kr 40.000.000,-, investeringslån på kr 6.433.000,- og VA investeringer på kr.10.000.000,-

1.5 Tiltaksplan og inndekning av tidligere års underskudd

Tiltaksplan omfattes ikke av lovlighetskontroll, men innholdet kan være avgjørende i forhold til vurderingen av budsjettet og tas derfor med her. Statsforvalteren skal påse at kommuner i ROBEK utarbeider og følger en plan for å bringe økonomien i balanse. Tilsvarende skal Statsforvalteren gripe inn ved behandling av årsbudsjett og låneopptak dersom kommunen ikke følger en slik plan.

Fauske kommune har vedtatt tiltaksplan, sammenfallende med økonomiplanperioden, som viser anslag for besparelser og når tiltakene skal gjennomføres.

Statsforvalteren vil videre understreke at det er viktig at kommunen følger nøye med på om planlagte tiltak har ønsket effekt, slik at man om nødvendig kan justere eller vedta ytterligere tiltak hvis det blir nødvendig.

Tildeling av skjønnsmidler til ROBEK-kommuner holdes tilbake inntil kommunen viser at man følger tiltaksplanen.

2. Om avgjørelsen er truffet av noen som har myndighet til å treffe et slikt vedtak

Vedtaket om årsbudsjett 2024 er truffet av Fauske kommunestyre. Dette er i tråd med bestemmelsen i kommuneloven § 14-2 der kommunestyret er tillagt denne plikten.

3. Om vedtaket er blitt til på lovlig måte

Formannskapet vedtok sin innstilling til budsjett i møte 14.11.2023. Statsforvalteren legger til grunn at formannskapets innstilling til budsjett med alle forslag til vedtak har vært offentliggjort i minst 14 dager, jf. Kommuneloven §14-3. Kommunestyret gjorde sitt vedtak 12.12.2023. Kommunens vedtak om årsbudsjett 2024 er blitt til og behandlet i overensstemmelse med kommuneloven §§ 14-2 og 14-3.

4. Konklusjon

Lovlighetskontrollen viser at Fauske kommune har vedtatt årsbudsjett for 2024 i ubalanse. Som en konsekvens av et budsjett i ubalanse og at driftsbudsjettet 2024 er vedtatt med et merforbruk, vil Fauske kommune også bli vurdert innmeldt i ROBEK etter kommuneloven § 28-1 b, i tillegg til a, c og d som de er innmeldt i fra før av.

Fauske kommune sitt årsbudsjett for 2024 ansees som ulovlig og vedtaket oppheves. På nåværende tidspunkt vil det ikke vil være mulig for Fauske å vedta et budsjett i balanse. Det er derfor ikke hensiktsmessig å be kommunen om å utarbeide et nytt budsjett, men Fauske kommune må likevel styre etter det vedtatte budsjettet. Statsforvalteren setter som en forutsetning at det arbeides aktivt med tiltak som bringer økonomistyringen under kontroll.

Som oppfølging av lovlighetskontrollen må Fauske kommune:

- Arbeide målrettet med budsjettering for å få økonomisk kontroll.
- Følge den vedtatte tiltaksplanen i forhold til tiltak og fremdrift.

Følgende dokumenter skal oversendes Statsforvalteren til orientering:

- Økonomiske månedsrapporter med forklaringer på avvik. **NY**
- Kvartals-/tertialrapporter som viser hvordan årsbudsjett og tiltaksplan følges.
- Alle budsjettreguleringer.

Statsforvalteren henstiller kommunestyret om å følge tiltaksplanen og finansiere nye driftstiltak innen rammen av sikre inntekter.

Brevets innhold må gjøres kjent for kommunestyrets medlemmer og kommunens administrative ledelse.

Med hilsen

Tom Cato Karlsen (e.f.)
statsforvalter

Kjersti Bye Pedersen
underdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Salten kommunerevisjon IKS

Torggata 10

8200

FAUSKE